

Postanowienie z dnia 13 maja 1999 r.

II UKN 614/98

Zaniechanie przez sąd apelacyjny ustalenia prawdziwości przyczyny, dla której - przez cofnięcie apelacji - ubezpieczony rezygnuje z uzyskania zmiany niekorzystnej dla niego decyzji, stanowi naruszenie obowiązku oceny jego słusznego interesu, jakim jest szybkie i skuteczne nabycie świadczeń (art. 469 KPC).

Przewodniczący: SSN Teresa Romer, Sędzia SN: Beata Gudowska (sprawozdawca), Sędzia SA: Krystyna Bednarczyk.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 13 maja 1999 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy z wniosku Iwony M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych - Oddziałowi w P. o rentę inwalidzką, na skutek kasacji wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 11 marca 1998 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do merytorycznego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wnioskodawczyni Iwona M. domagała się zmiany decyzji Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w P. z dnia 20 sierpnia 1997 r. o odmowie przyznania jej prawa do renty inwalidzkiej wobec braku okresu ubezpieczenia. Wywodziła, że w toku postępowania odwoławczego opłaciła zaległe składki na ubezpieczenie społeczne.

Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Przemyślu jej odwołanie zostało oddalone, ponieważ Sąd ten ustalił, że wnioskodawczyni tylko częściowo uregulowała zaległości składkowe i udowodniony okres ubezpieczenia wynosi w ostatnim dziesięcioleciu 4 lata, 2 miesiące oraz 27 dni, ale wnioskodawczyni nadal twierdziła (w apelacji), że spełniła wszystkie warunki wymagane dla przyznania wnioskowanego świadczenia.

Jednak w piśmie z dnia 16 lutego 1998 r. skarżąca sformułowała prośbę o "wycofanie apelacji w terminie odwrotnym, bowiem spór stał się bezprzedmiotowy". Sąd Apelacyjny, ze względu na przepis art. 469 KPC wezwał ją, by w trzydniowym terminie konkretnie określiła przyczynę cofnięcia apelacji i wskazał, że powołanie się na "bezprzedmiotowość" sporu nie jest wystarczające. Wnioskodawczyni wyjaśniła, że "zarzut podniesiony przez ZUS odnośnie nieopłacenia na bieżąco składek, został uregulowany na mocy decyzji wydanej przez ZUS i upadł", w związku z czym poprosiła o "jak najszybsze wycofanie akt sprawy i przekazanie ich ZUS w P."

Wobec tak stanowczej postawy strony Sąd drugiej instancji wydał w dniu 11 marca 1998 r. postanowienie o umorzeniu postępowania apelacyjnego.

W dniu 28 października 1998 r., po przywróceniu terminu, została wniesiona kasacja pełnomocnika wnioskodawczyni, zawierająca wniosek o uchylenie postanowienia o umorzeniu postępowania pod zarzutem naruszenia przepisu art. 469 KPC przez zaniedbanie przez Sąd drugiej instancji zbadania, czy rzeczywiście zaistniały przesłanki do cofnięcia apelacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 469 KPC, przez sformułowanie "Sąd uzna za niedopuszczalne", nakłada na sąd obowiązek dokonania stosownych ustaleń, koniecznych dla oceny, czy czynność procesowa podjęta przez stronę będącą ubezpieczonym (art. 476 § 5 pkt 2 KPC) w formie cofnięcia środka odwoławczego nie narusza jej słusznego interesu. Interesem tym - w sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego - jest szybkie i skuteczne nabycie świadczeń z ubezpieczenia społecznego, toteż wycofanie się z dążenia do ich uzyskania jest działaniem wyjątkowym i podlega kontroli sądu w aspekcie ochrony tego interesu. Dostrzegł to Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 stycznia 1997 r., I PKN 74/96 (OSNAPUS 1997 nr 17, poz. 318), w którym stwierdził, że cofnięcie środka odwoławczego naruszałoby ów interes wówczas, gdyby rozważenie wszystkich okoliczności sprawy doprowadziło do wniosku, że po rozpoznaniu sprawy przez sąd odwoławczy ubezpieczony uzyskałby pozytywne rozstrzygnięcie.

Należy podkreślić, że w ramach przepisu art. 469 KPC Sąd może uznać czynności dyspozycyjne strony za niedopuszczalne także z przyczyn określonych w art. 203 § 4 KPC, gdy wskazują na sprzeczność z prawem, zasadami współzycia spo-

łecznego albo zmięrzają do obejścia prawa.

W sytuacji, gdy wnioskodawczyni twierdzi, że cofnęła apelację, pozostając w przeświadczeniu co do uzyskania od organu rentowego obietnicy uwzględnienia jej roszczeń wobec uregulowania składek i zaliczenia do II grupy inwalidztwa, Sąd Apelacyjny powinien być przed umorzeniem postępowania apelacyjnego ocenić, czy dążyła tym do obejścia prawa przez zawarcie swoistej pozasądowej ugody z organem rentowym, niedopuszczalnej w ramach stosunków z zakresu ubezpieczenia społecznego (por. także przepis art. 477¹² KPC), a co więcej, czy rzeczywiście wypełnione zostały warunki układu ratalnego w odniesieniu do zaległości w opłacaniu składek.

Zaniechanie przez Sąd Apelacyjny ustalenia prawdziwości przyczyny, dla której - przez cofnięcie apelacji - ubezpieczona rezygnuje z uzyskania zmiany niekorzystnej dla niej decyzji, stanowi uchybienie wynikającemu z art. 469 KPC obowiązkowi ochrony jej słusznego interesu, jakim jest szybkie i skuteczne nabycie świadczeń.

W niniejszej sprawie, gdy wnioskodawczyni ujawniła, odnośnie do kontynuowania procesu, jako przyczynę swej decyzji, fakt uregulowania składek ubezpieczeniowych, rzeczą Sądu Apelacyjnego było sprawdzenie tego faktu.

W tym stanie sprawy zaskarżone postanowienie należało uchylić (art. 393¹⁹ KPC).

=====